

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

XII. Elementorum situs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

CAPUT XII.

Elementorum situs.

61. **I**gnem ceteris elementis eminere, & ad cœli concava consistere tractatu sequenti constabit: aërem etiam supra terram, & aquam euanescere experimento constat: unde tota controuersia ad maris, & terræ elementa renocatur: vtrum scilicet altero eleuatus, vtrum depressus sit? Tellurem quoad extimam superficiem esse altiore mari tenent Contarenus lib. 2. de element. Caietanus in 1. Genes. Clautus cap. 1. sphaera. Conimbricenses 2. de cœlo qu. 4. c. 4. art. 2. vbi pro eadem sententia Chrysostomus, Damascenus, & Augustinus adducunt. Molina part. 1. de oper sex dierum, Pererius in Genesim, alique plures, quibus ipse subscribo: quia aqua non est altior terra quoad extimam vtriusque superficiem: igitur ea depressior est. Antecedens luadetur: quia si aqua esset celsior terra, maxime quia aqua, & terra non constituunt vnum, eundemque globum? quorum alter interfecit alium, eoque emineat, vt cum D. Thoma p. 1. q. 69. art. 1. omnes ferme aduersarij philosophantur: atqui hoc falsum est, quia si elementum aquæ in globum illum à terra distinctum, eaque altiore cogitur; cur aqua, quæ decliua semper amat, in terram non defluit, eamque totam non innundat? aut cur non.

*Expansata ruunt per apertos flumina campos,
Cūque satis arbuta simul, pecudesque, virosque,
Tellusque, cumque suis rapiunt penetralia sacris?*

62. Dicunt primò nonnulli: ideo aqua è congerie illa, in quam coacta est, non descendere, terramque fructibus suis non obruere; quia suapte natura in orbem, figuramque rotundam se se conuoluit, vt videre est in guttulis aquæ, quæ se se in sphaeram, ac rotunditatem disponunt. Verum, et si aqua in subiectam sibi tellurem dilaberetur, & vndique eam operiret, iterumque verum esset illud Poëta:

Iamque mare, & tellus nullum discrimen habebant

Omnia pontus erant, decrant quoque littora ponto.

Quamquam, inquam, hoc eueniret; adhuc aqua figuram rotundam haberet, vtpote telluris rotunditati vndique circumflua: igitur appetitus figuræ orbicularis, & rotunda in aqua non vetat, quominus terram inundet, & fructibus suis operiat.

63. Alij malunt, effrænæ maris licentiam à Deo miraculose, & supernaturaliter coerceri: iuxta illud Iobi c. 38. *quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius, & caligine illud, quasi pannis infantie, inuoluerem. Circumdedi illud terminis meis, & posui vestem & ostia: & dixi, usque huc venies, & non procedes amplius, & hic franges tumentes vultus tuos.* Verum hoc testimonio tantum conuincitur, Deum in prima nascentis origine mundi miraculose, & supernaturaliter effecisse, vt tellus abyssu illa aquarum, quibus immerfa erat, ad vsum habitationemque hominum emergeret; cum tamen, si ad homines non respiceret, & suis omnia legibus ire sineret; aqua, quia leuior terra, eam omni ex parte innundare,

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

eique eminere deberet. Cæterum supposito illo miraculo, quod aqua quotidie terram non obruat, omnino naturale est, & non miraculosum: & quidem sine vlla necessitate aduersarij conseruationem mundi, & incolumitatem hominum in perenne miraculum referunt.

Deinde consequens illud falsum esse ex eo constat: quia si terra, & aqua diuersos illos globos constituerent, diuersisque centris gauderent; sequeretur partem aliquam terræ, & partem aquæ ex aliquo loco sublimi liberè demissas, eodè loci non descensuras, nec per eandem lineam rectam perrecturas, nec similes, & æquales angulos effecturas: quod tamen experientia aperte repugnat. Rursus: si terra, & aqua duplicem globum constituerent, in ecclipsi lunari luna duplicis globi umbra opacaretur; id est non vnam, sed duplicem umbram rotundam ingredi cerneretur: ac proinde non semel, sed bifariam corniculata, & circularis appareret: quod etiam experientia repugnat. Præterea; si aqua in cumulum illum, globumque à terra distinctum intumesceret, quoties nauis eiusmodi globum ascenderet, & à terra longè recederet, nulla bolide possent nauis altitudinem maris explorare, aut eius fundum inuenire, ob immensam eius supra terram altitudinem: consequens autem contra experientiam est, cum nauis, quantumcunque à terra in altum ferantur, vbique fundum, & non procul reperiant. Vltèrius: si mare in eiusmodi cumulum suis paulatim voluminibus eleuaretur, nauis, cum è portu soluit, & pelago se credit, contra natuiam grauitatem sursum ascenderet: & è contra, cum portum repetit, descenderet, ac proinde æquali ventorum flatu aspirante citius ad portum rediret, ac tardius à portu iret; imò nullis ventorum flabris impulsu natui ponderis munere ad portum remearet: quæ tamen experimento repugnant.

64. Tandem: quia, cum medium maris a quor tenemus, quodcumque adspicimus, nihil est, nisi pontus, & æther: cum verò propè littora accedimus, tunc primum montes, scopuli, arces, mania, & alia eiusmodi exurgere cernuntur & quasi ab aquis emergere; idque ea proportionem, vt montium culmina, & turrium apices prius appareant, mox mediæ partes, ac demum infimæ: quod si mare continentem ferme, & perpetuam cum terra superficiem non efficeret, sed potius in cumulum, tumoremque ab ea eccentricum asurgeret, postquam quis summitatem illius tumoris, altiore seu eius partes teneret, omnia quæ sunt in littore non paulatim, sed simul, & vnico obtutu conspiceret: haud secus ac is, qui verticem alicuius montis ascendit, omnia, quæ in subiecta planitie sunt, simul despicit.

65. His argumentis respondent aliqui, iis manifestè quidem conuinci, aquam non constituere globum distinctum à globo terræ, sed potius vnum, eundemque: cæterum in eo globo, in quem terra, & aqua coalescunt, partes aquæ vt plurimum eminare partibus terræ: haud secus ac in globo ipsius terræ secundum se spectata, montes vallibus editiores sunt. Verum in primis aqua maris, quæ telluri contermina, & vicina est, altior terra non est, sed potius ea depressior: siquidem flumina pro no lapsu in mare se se proripiunt: cum ergo loca magis decliua ament, vt experientia docet; fieri nequit, quin mare quæ prope terram est, & redeuntia ad se flumina sinu suo quasi amplectitur,

Ee 3 terra

terra ipsa, unde flumina labuntur, inferior sit: Quare solum penes eos tractus, qui à terra distat, sunt; mare autem terra esse potest, atque adeo in cumulum, ac tumorem ascendit, eo altiore, quo longius à terra recedit: at hoc falsum esse superiora argumenta manifestè conuincunt.

68. Alij verò respondent, terram, & aquam vnum, eundemque globum constituere: in quo tamen nec partes terræ partibus maris, aut e contra eminent, sed potius ambæ æqualis altitudinis sint. Verum, cum mare quatenus iuxta terram fluit, refluitque, terra depressius sit: & aliunde quatenus à terra distat, in altitudinem, & tumorem non eleuetur; sanè omni ex parte terra depressius erit: id quod sacra litera luculenter insinuant Ps. 185. *qui firmavit terram super aquas*, & Psalm. 106. *qui descendunt mare in nauibus*. Itaque tellus cunctis suis aquas includit: haud secus ac si globus aliquis igneus complura haberet foramina, quibus aquam susceperet: sicut autem in eo globo ligneo lignum quod contineret aquam, superius, & eminentius illa esset: ita similiter in præsentia. Verum hæc eminentia, & altitudo terræ super aquas exigua est, & nullius momenti, si diameter, & magnitudo totius terræ spectetur.

69. Contrariam sententiam tuerentur B. Thomas vbi supra, Catharinus in 1. Genes. Burgenfis, Canus, & non pauci Thomistæ. Arguunt primò ex sacris: *fundasti* (inquit Regius Vates Psalm. 103.) *terram super stabilitatem suam, abyssus sicut vestimentum eius super montes stabunt, aquæ ab inereptione tua fugient*. & Psalm. 68. ibi: *veni in altitudinem maris*. Secundò quia, ut ait Basilis Hom. 4. in Examer. & Plinius l. 6. c. 29. experimento deprehensum est ab insignibus Mathematicis, mare rubrum esse altius tribus cubitis terra Egypti, ob quod Sesostris Rex Egypti, & Darius Rex Persarum tentarunt mare Egyptiacum, aut certe Nilum Egypti flumen, aut certe vtrumque coniungere mari rubro: quod certe non tentarent, nisi mare rubrum terra Egyptiaca altius esset, per eamque non accliuem, sed decliuem, pronumque cursum haberet. Tertiò, quia nate, vbi ex alto redeunt terras sibi subiectas esse, & infra se consistere tuerentur. Quartò, quia terra est grauior aqua, & hæc terra leuior: ergo aut vtrique perpetuam violentiam patitur, aut terra infra aquam, & hæc supra terram sedem suam habebit. Quintò, quia flumina omnia à mari originem ducunt; iuxta illud Ecclesiastes c. 1. ibi: *omnia flumina inuadunt in mare, & mare non redudat: ad locum unde exeunt flumina, reuertuntur, vbi iterum fluant*. Cum ergo experientia aquæ ductum constet, aquam non plus ascendere, quàm descendere; & aquæ fluuiales à superciliis, ac tantum non cacuminibus montium scaurrant: certè eo ascendere non poterunt, quin à mari deriuata tantundem descenderint: descensus autem earum à mari, æqualis earum præfato assensui esse nequit absque eo, quod mare, montium supercilia, atque cacumina altitudine exaquet: quo fit, vt terra nullatenus depressior esse possit, sed potius maiori ex parte ea excelsius.

70. Ad primum respondeo, Dauidem loco adducto sermonem habuisse de terra, non prout modo existit, sed prout à Deo primò producta est, tantumque voluisse, terram initio productionis suæ aquis vndique coopertam fuisse: verba autem illa: *stabunt aqua*, æquipollent: *stabant aqua*, fu-

turumque ponitur pro præterito imperfecto, quo carent Hæbrei, vt cum Eugubino plures scitè interpretantur: altitudo autem maris iuxta Dauidem significat eius profunditatem, non verò eminentiam supra terram. Ad secundum respondeo, vt experimento compertum sit, mare rubrum esse altius terra, quæ inter ipsum, & mare mediterraneum interclusa est: quod plures negant, non pauci in dubium reuocant: vt, inquam, huiusmodi experientiam à Mathematicis factam historia credam, quantula est ea portio terræ ad reliquam telluris periegesin mari eminentiorem. Transeat ergo, bimarem Egypti terram mari rubro depressiorem esse: sicut etiam Hollandia, & Zelandia mari vicino depressiores sunt, multique repagulis egent, vt mari obstant, ab eoque non inundentur: cæterum, cum hæc, & similes regiones (si quæ aliæ similes sunt) ad magnitudinem totius terræ, nullius, aut certè exigui momenti sint, sanè terra absolute altior mari dicenda est. Ad tertium respondeo: quæ atro calore prædita sunt, posita iuxta ea, quæ candido calore affusa sunt, depressiora, & profundiora apparent: videlicet quia calor ater minus mouet sensum, minusque conspicuus est: & hac ratione pictores vbi hiatum, aut profunditatem aliquam depingere volunt, atro calori candidum circumfundunt: cum ergo calor terræ ater sit, vel certè ad arum accedat ratione opacitatis terræ; color vero maris candidus sit, vel certè ad candorem accedat, eo quod mare pellucidum, ac diaphanum sit, & lucis plus hauriat, poterit quidem terra videri depressior mari, cum tamen ea depressior non sit.

Ad quartum respondeo: in primis quod terra sit grauior aqua, & hæc illa leuior, non arguit, terram quoad conuexam, & extimam superficiem debere esse inferiorem mari, defacto loquendo, sed tantum quoad concauam superficiem, & plerisque partes, quæ inter vtramque superficiem coëscuntur, esse depressiorem mari: haud secus, ac reliquæ telluris partes, montes nimirum, nonnullis aëris partibus altiores sunt, & supra vbi pluit; ac ningitur, verticem inter dum erigunt, quantumuis quibuscunque aëris partibus grauiores sint. Deinde, tamen tellus modo explicato altior mari sit, tamen partes terræ aliores non aquis, sed aliis terræ partibus innituntur: partesque etiam aquæ, quæ terra depressiores sunt, terræ non subsunt, nec eius molem substant: cum ergo magis miraculosum sit, terram esse altiore mari, quàm puteum aliquem aquis suis eminere: Fatendum tamen est, magis conforme fore appetitui naturali aquæ circa proprium bonum, si terram quoad omnes eius partes cooperiret, eique circum circa emerret, sicut in prima vtriusque elementi generatione accidit: cæterum appetitus hic singularis aquæ cedit appetitui vniuersali, quo bonum vniuersi postulat, & conuexam telluris superficiem ad habitationem hominum, & reliquorum animantium fluctibus suis emergere desiderat: ac proinde perpetuam violentiam neutiquam patitur. Ad quintum tr. sequenti capite 2. constat.

* *

T R A